

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อณฺเณกรณ --- ทำให้เขลา, ทำให้ไม่รู้อะไร”

อณฺเณกรณ อ่านตามภาษาบาลีว่า อัน - ยา - นะ - กะ - ระ - นะ มาจากคำว่า อณฺเณ (ไม่รู้, เขลา) กับคำว่า กรณ (ทำ) รวมกันเป็น อณฺเณกรณ เขียนเป็นไทยได้ว่า อณฺเณกรณะ แปลว่า ทำให้ไม่รู้, ทำให้เขลา มุ่งหมายถึง อกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง มีโลภะ ความติดข้องยินดีพอใจ เป็นต้น เมื่อ อกุศลธรรมเกิดขึ้น ไม่สามารถเข้าใจความจริงของสภาพธรรมตามความเป็นจริงได้เลย ยกตัวอย่าง ขณะที่ราคะ หรือ โลภะเกิดขึ้น เป็นอกุศลแล้วในขณะนั้น คุณความดีและปัญญาเกิดขึ้นไม่ได้เลย ไม่สามารถเข้าใจความจริงได้เลยในขณะที่เป็นอกุศล ตามข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ฉัณนสูตร ดังนี้

“ราคะ โทสะ โมหะเป็นเครื่องทำให้มืด ทำให้บอด ทำให้เขลา ปิดปัญญา เป็นฝ่ายขัดขวาง ไม่เป็นทางนิพพาน”

ในมโนรทปฺรณี อรรถกถา อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ฉัณนสูตร ได้อธิบายคำว่า อณฺเณกรณ ดังนี้

“ชื่อว่า อณฺเณกรณ เพราะไม่กระทำให้เกิดญาณ”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรชานั้น เป็นไปเพื่ออนุเคราะห์แก้อกุศลแก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาและมีความเข้าใจไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของธรรมฝ่ายที่ไม่ดีซึ่งเป็นอกุศลธรรมนั้น พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากทีเดียว หลากหลายโดยนัยประการต่างๆ เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษ เห็นภัยของอกุศลในชีวิตประจำวัน ถ้าพระองค์ไม่ทรงแสดงไว้ก็ไม่สามารถที่จะเห็นอกุศลของตนเองและไม่สามารถที่จะขัดเกลาได้เลย การที่ปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูกจะค่อยๆ เจริญขึ้นในชีวิตประจำวันนั้น ก็ต้องมาจากการอาศัยคำจริงแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

อกุศลธรรมเป็นสภาพธรรมที่ไม่ดี ไม่น่าประโยชน์อะไรๆ มาให้ใครเลย มีแต่จะนำทุกข์มาให้เท่านั้น ขณะที่จิตเป็นอกุศลย่อมเร่าร้อน เพราะอกุศลเจตสิกประการต่างๆ ที่เกิดร่วมด้วย และถ้ามีกำลังถึงขั้นทำร้ายประทุษ

ร้ายเบียดเบียนผู้อื่น ก็ยิ่งเร่าร้อนมาก เป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดีที่จะทำให้เกิดผลที่ไม่ดี ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจในภายหน้า กล่าวได้ว่าเร่าร้อนทั้งในขณะที่ทำ และเร่าร้อนทั้งในขณะที่ได้รับผลของอกุศลกรรม

นั้นๆ ด้วย และในขณะที่อกุศลเกิดขึ้น ก็มีติดบอด ไม่สามารถรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงได้เลย ในทางตรงกันข้าม ขณะที่จิตเป็นกุศลนั้น ย่อมผ่องใส ไม่ขุ่นมัว เพราะไม่มีอกุศลเจตสิกเกิดร่วมได้เลย เป็นจิตคนละประเภทกัน ในขณะที่จิตเป็นกุศล ย่อมมีสภาพธรรมฝ่ายดี คือ ศรัทธา (สภาพธรรมที่ผ่องใส) สติ (สภาพธรรมที่ระลึกเป็นไปในกุศล) หิริ (ความละอายต่ออกุศล) โอตตัปปะ (ความเกรงกลัวต่ออกุศล) อโลภะ (ความไม่ติดข้อง) โอทสะ (ความไม่โกรธ) เป็นต้น เกิดร่วมด้วย ไม่ใช่ใครเลย

เนื่องจากแต่ละคนได้สะสมอกุศลมามากและยาวนานในสังสารวัฏฏ์นับชาติไม่ถ้วน เมื่อได้เหตุได้ปัจจัย อกุศลก็เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน ยกตัวอย่างเช่น เวลาที่ราคะหรือโลภะเกิด ก็มีความติดข้องต้องการอยากได้ ดิ้นรน แสวงหาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่โดยทางสุจริตก็โดยทางทุจริต เมื่อไม่ได้ตามที่ต้องการ ก็เกิดโทสะ เกิดความไม่พอใจ แต่เมื่อได้มาตามที่ต้องการแล้ว ก็ต้องรักษาไว้อย่างดี และติดข้องต่อไปอีก หรือแม้แต่ เวลาโกรธ ก็มีความไม่สบายใจ ไม่พอใจ ถ้าโกรธมาก สะสมมีกำลังมากขึ้น ก็อาจจะไปทำร้ายเบียดเบียนคนอื่นได้ ทั้งนี้เพราะเคยสะสมโทสะมาแล้ว เป็นเรื่องของอกุศลทั้งหมด นี่คือธรรมที่มีจริงในชีวิตประจำวัน เมื่อเป็นธรรม ก็ต้องเป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน แต่ละคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกื้อกูลให้เข้าใจความจริงถึงที่สุดว่า ไม่มีเรา เพราะมีแต่ธรรมเท่านั้นที่เกิดขึ้นเป็นไป

เวลาโลภะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป เวลาโทสะเกิดครั้งหนึ่ง ก็ดับไป แต่ไม่สูญหายไปไหน จะสะสมอยู่ในจิตต่อไป ทำให้แต่ละบุคคลมีอัธยาศัยแตกต่างกันออกไป บางคนเป็นคนโลภมาก ติดข้องมาก เห็นอะไรก็อยากได้ไปหมด ได้เท่าไรก็ไม่พอ บางคนเป็นคนที่มีโทสะมาก เห็นอะไร ได้ยินอะไร ก็ไม่ชอบใจ ไม่ถูกใจไปทุกเรื่อง ซึ่งเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย กล่าวคือ เป็นอกุศลที่เกิดขึ้นเป็นไป และทุกครั้งที่เกิดเป็นอกุศล ก็ไม่ปราศจากโมหะหรืออวิชชา ความไม่รู้เลย ก็สะสมแต่สิ่งที่ไม่ดีในขณะที่เป็นอกุศลซึ่งเป็นโทษเท่านั้น ในชาตินี้เป็นอย่างนี้ ถ้ายังไม่เห็นโทษ ไม่มีการขัดเกลา ชาติหน้าต่อไปก็สะสมเป็นบุคคลอย่างนี้ ทำให้เป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศลมากยิ่งขึ้น จนยากที่จะแก้ไขได้ และถ้าถึงขั้นกระทำอกุศลกรรมมีการฆ่าสัตว์ เบียดเบียนบุคคลอื่น กระทำทุจริตกรรมประการต่างๆ ก็เป็นเหตุให้ไปเกิดในอบายภูมิ คือ ภูมิที่ไม่มีความเจริญในทางธรรม อันได้แก่ นรก เปรต อสุรกาย และ สัตว์ดิรัจฉานได้ โดยไม่มีใครทำให้เลย

เป็นที่น่าพิจารณาว่าสิ่งที่ติดข้องต้องการ ตลอดจนถึงสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใครไม่น่าพอใจที่ประสบอยู่ในภพนี้ชาตินี้ ไม่ติดตามไปในภพชาติต่อไปได้เลย แต่โลภะ โทสะ และอกุศลทั้งหลายที่เกิดขึ้นเป็นไป ก็สะสมสืบต่อไปในจิต ไม่สูญหายไปไหน เป็นโทษโดยส่วนเดียว ไม่มีประโยชน์เลยแม้แต่น้อย

อกุศลธรรมทั้งหมด ไม่ทำให้เข้าใจความจริงได้เลย ทำให้ไม่รู้อะไรเลย จึงเป็นสภาพธรรมที่ควรกลัวเป็นอย่างยิ่ง ไม่ควรเข้าใจผิด อกุศลเป็นอกุศล ไม่ใช่สภาพธรรมฝ่ายดีเลย แต่เป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดี นำมาซึ่งทุกข์โทสภัยโดยส่วนเดียว เพราะฉะนั้น จึงไม่ควรประมาทในอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย แต่ควรอย่างยิ่งที่จะได้ฟังพระธรรม การศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวันบ่อยๆ เนืองๆ เห็นคุณค่าของการอบรมเจริญ

ปัญญา เพื่อความเข้าใจถูก เพื่อขัดเกลาอกุศลของตนเองไปทีละเล็กละน้อย เมื่อมีความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นไป ตามลำดับ ย่อมจะทำให้เป็นผู้เข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง เห็นโทษเห็นภัยของอกุศล และเห็นคุณค่า ของกุศลธรรม ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท ไม่ประมาททั้งในกุศลและในอกุศลแม้จะเล็กน้อย สะสม กุศลธรรมเป็นที่พึ่งต่อไปและกุศลธรรมที่ประเสริฐยิ่งขึ้น ก็คือ ปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก ซึ่งเป็นสภาพ ธรรมอุปการะเกื้อกูลให้คุณความดีประการต่างๆ เจริญขึ้น เพราะเหตุว่า ปัญญานำไปในกิจทั้งปวงที่เป็น คุณความดี นำพาชีวิตไปสู่คุณความดีทั้งปวงเท่านั้น

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗